

HET AFSTAMMINGSRECHT IN BELGIË

door

G. BAETEMAN

Professor V.U.Brussel
Voorzitter in de Raad van State

INHOUD

INLEIDING	1-7
Hoofdstuk I. HET MOEDERSCHAP	8-13
§ 1. Samenvatting van de Nederlandse regeling in het ontwerp 20626	8
§ 2. De nieuwe Belgische regeling	9-13
I. Algemeen	9
II. De wijze van vaststelling	10-12
A. De geboortekte	10
B. De moederlijke erkenning	11
C. Het onderzoek naar moederschap	12
III. Besluit	13
Hoofdstuk II. HET VADERSCHAP	14-48
§ 1. Samenvatting van de Nederlandse regeling in het ontwerp 20626	14-18
I. Vaderschap en het bewijs ervan	14
II. De ontkenning van vaderschap	15
III. De aanvaarding (i.e. erkenning) van vaderschap	16
IV. De gerechtelijke vaststelling van vaderschap	17
V. De vordering tot levensonderhoud	18
§ 2. De nieuwe Belgische regeling	19-48
I. Algemeen	19
II. De vaderlijke afstamming binnen het huwelijk	20-30
A. De vaderschapsregel	20
B. Beperking van de vaderschapsregel voor het geval van afwezigheid van de echtgenoot	21
C. De werking van de vaderschapsregel bij vroegtijdig opvolgend huwelijk van de moeder	22
D. De betwisting van de vaderlijke afstamming binnen het huwelijk	23-29
1. De toelaatbaarheidsvereisten van die betwisting	23-25
a. De levensvatbaarheid van het kind	23
b. De vaderlijke afstamming moet vaststaan	24
c. De toestemming tot KI of tot een andere daad die de voortplanting tot doel had	25
2. De vormen van betwisting	26-28
	1539

a. De betwisting van het vaderschap op eenzijdige verklaring	26-27
b. De betwisting van het vaderschap op tegenbewijs	28
3. De titularissen van de vorderingen en de termijnen	29
E. Besluit	30
III. De vaderlijke afstamming buiten het huwelijk	31-47
A. Algemeen	31
B. De erkenning	32-39
1. De algemene regeling	32
2. Bijzondere regels	33-38
a. Het erkende kind is meerderjarig of ontvoogd	33
b. Het kind is minderjarig en niet ontvoogd	34-35
c. De erkenning van een kind door een gehuwde man bij een andere vrouw dan zijn echtgenote, zonder overspel a matre (art. 319bis B.W.)	36
d. De erkenning door een ongehuwde man van een kind verwekt in overspel a matre	37
e. De erkenning door een gehuwde man van een in overspel a matre verwekt kind	38
3. De betwisting van de erkenning	39
C. Het onderzoek naar het vaderschap	40-43
1. Algemeen	40
2. De rechtsvordering	41
3. Het voorwerp van de vordering	42
4. De betwisting van de door gerechtelijke beslissing bewezen afstamming	43
D. De onderhoudsvordering tegen de waarschijnlijke vader	44-47
A. Algemeen	44
B. De vereisten	45
C. De procedure	46
D. De onderhoudsuitkering	47
IV. Besluit	48
Hoofdstuk III. ENKELE GEVOLGEN VAN DE AFSTAMMING	49
Hoofdstuk IV. DE NIEUWE PROCREATIE-TECHNIEKEN EN DE AFSTAMMINGSWET	50-52
1. Algemeen	50
2. De afstamming langs moederszijde	51
3. De afstamming langs vaderszijde	52
Hoofdstuk V. ALGEMENE SLOTBESCHOUWING	53

INLEIDING

1. In het Belgisch familierecht was 1987 een heel belangrijk hervormingsjaar: het afstammingsrecht maar ook de adoptieregeling werden grondig hervormd. Bovendien werden een aantal rechtstreeks en onrechtstreeks daarmee samenhangende regelingen, zoals deze m.b.t. de akten van de burgerlijke stand, de woonplaats van de minderjarige, de naamregeling, de afwezigheid, de toestemming tot het huwelijk, de gevolgen van het putatief huwelijk, de onderhoudsverplichting, de veralgemening van de sommendelegatie, het tweede huwelijk en de afschaffing van de wachttermijn, het ouderlijk gezag en de voogdij, het erfrecht en het huwelijksvermogensrecht, in het licht daarvan herzien. Die opsomming wijst op een kwantitatief heel omvangrijke hervorming.

2. De hervorming neergelegd in de wetten van 26 januari, 31 maart, 27 april en 10 mei 1987 is ook conceptioneel heel belangrijk. Ze is samen met twee vroegere hervormingen, het derde deel van een triologie, dus de afsluiting van een geheel. Het eerste deel is de wet van 14 juli 1976: de reeds vroeger door de wet van 30 april 1958 ingevoerde rechtsgelijkheid van de echtgenoten wordt concrete uitwerking gegeven in de gelijke bestuursmogelijkheden van het wettelijk stelsel, een regeling die sindsdien overgenomen werd in de Italiaanse wet van 19 mei 1975, in de Franse wet van 23 december 1985 en voorgesteld tot invoering in Nederland(1).

De tweede grote hervorming van het Belgisch B.W. is deze van het erfrecht van de overlevende echtgenoot door de wet van 14 mei 1981. De overlevende echtgenoot wordt gepromoveerd tot reservataire erfgenaam in eerste rang en meteen staat het gezin centraal in het erfrecht, terwijl de familie — de brede groep van bloed- en aanverwanten — op het achterplan wordt geduwd. De derde hervorming is deze van het geheel der wetten van 1987, m.b.t. de afstamming en de adoptie, regelingen die de juridische integratie van alle enkelingen beogen in een maatschappelijke groep en de gelijkheid van alle kinderen willen verwezenlijken.

Zoals de beide vorige hervormingen heeft de hervorming van het afstammings- en adoptierecht heel wat tijd gevergd. De hervorming huwelijksvermogensrecht duurde van 1958 tot 1976; de hervorming

(1) NUYTINCK, A.J.M., „Bevoegdheid van echtgenoten in het huwelijksvermogensrecht”, Deventer, Kluwer, 1987, 238 p.

van het erfrecht van 1969(2) tot 1981. Het oorspronkelijk wetsontwerp afstammingsrecht werd neergelegd in de Senaat op 15 februari 1978. Onderwege werden delen tot afzonderlijke wetten gemaakt nl. de bepalingen betreffende de aangifte van geboorte(3) en de bepalingen betreffende de verkrijging van de Belgische nationaliteit(4). Inmiddels was België veroordeeld door het bekende Marckx-arrest van het Europees Hof van de Rechten van de Mens van 13 juni 1979. In dat arrest werd vastgesteld dat de Belgische wetgeving strijdig was met het Europees verdrag betreffende de rechten van de Mens doordat die wetgeving o.m. de niet gehuwde vrouw verplichtte haar kind te erkennen om de juridische moederschapsband te doen ontstaan en doordat er geen wettelijke band ontstaat met de andere bloedverwanten o.m. de grootmoeder, wat dan meteen erfrechtelijke aanspraken uitschakelt.

3. De hervorming van afstamming en adoptie, samen met die van de aansluitende domeinen, is in het Belgisch recht uitgegroeid tot een omvangrijke wetswijziging. Ze omvat als markante punten, het erfrecht en de uitoefening van het ouderlijk gezag. In Nederland is het wetsontwerp „Hernieuwing van het afstammingsrecht” tot de afstamming beperkt met dan wel de wijzigingen — hoofdzakelijk redactionele — van de regels die de vaststelling en de gevolgen van de afstamming indirect raken, zoals op het gebied van de akten van de burgerlijke stand, het huwelijk, de adoptie, de ouderlijke macht, de voogdij en de procesregels. Aanpassing van de overige wetgeving zal bij afzonderlijk ontwerp geschieden(5). Het erfrecht was reeds herzien(6), het omgangsrecht en de adoptieregeling zullen bij een later ontwerp geregeld worden(7). Dit is een eerste belangrijk gegeven voor de rechtsvergelijkende benadering.

4. Het laatste Belgisch ontwerp — afstammingsrecht werd neergelegd op 15 februari 1978 in de Senaat en is wet geworden van 31 maart 1987. De verschillende hervormingen werden lang voorbereid en besproken. Bepaalde punten waren heel erg betwist tot het einde van

(2) Het oorspronkelijk wetsontwerp (*Gedr. St. Sen.*, 1969-70, nr. 200) dateert van 17 februari 1969.

(3) Wet van 30 maart 1984.

(4) Opgenomen in het Wetboek van Belgische Nationaliteit (Wet van 28 juni 1984).

(5) Wetsontwerp. Herziening van het afstammingsrecht, Tweede Kamer, vergaderjaar 1987-1988, nr. 20626, p. 7.

(6) Wet van 27 oktober 1982, dat art. 222 N.B.W. wijzigd.

(7) *Ibid.*, p. 8.

de parlementaire voorbereiding en enkele andere bijkomende regelingen werden in fine toegevoegd — zoals de omgevormde internationale adoptie en de verlatenverklaring van kinderen(8). De hervorming werd dan uiteindelijk afgehandeld en afgeleverd met een plotse haast, die de kwaliteit van het geleverde werkstuk niet ten goede komt.

5. In de nieuwe Belgische wetgeving wordt de voor de kinderen onrechtvaardige basisopvatting — wettige kinderen zijn alleen huwelijkse kinderen, het onderscheid van wettige, natuurlijke, overspelige en bloedschennige kinderen en de beperking van hun rechten en aanspraken —, veroordeeld door het Europees Hof van de Rechten van de Mens —, vervangen door de volledige gelijkheid van alle afstammingsbindingen en wordt de daarop aansluitende gelijklopendheid, gesteund op een objectief en schijnbaar eenvoudig gegeven, de biologische waarheid. Die principiële stellingname werd duidelijk verwoord in het oorspronkelijke wetsontwerp Van Elslande(9) en heeft tot gevolg dat het huwelijk niet langer meer de scheidingslijn vormt tussen soorten kinderen. Daarop aansluitend wordt het begrip „wettigheid” geschrapt: in de regel verdwijnt het onderscheid tussen wettige, natuurlijke, overspelige en bloedschennige kinderen; alle kinderen geboren binnen of buiten een huwelijk worden principieel met elkaar gelijkgesteld zowel t.a.v. de vaststelling van hun afstamming als m.b.t. de gevolgen ervan en zulks geldt t.a.v. de vader en de moeder, gehuwd of ongehuwd. De wettigheid en onwettigheid van de geboorte verdwijnen ten voordele van de werkelijke afstamming: een duidelijke voorrang dus van het beginsel van de waarachtigheid. Het waarachtigheidsbeginsel ligt ten grondslag aan de mogelijkheid van de ontkenning van vaderschap (art. 318 B.W.), van de direct vervangende erkenning (art. 320 B.W.), van de vernietiging van erkenning (art. 330 B.W.) en van de inroeping van staat (art. 332ter B.W.). De vaststelling of de betwisting van de biologische waarheid is ook nauw verbonden met de regeling van bewijslast en de bewijsmiddelen. Zo kan het vaderschap betwist worden door alle bewijsmiddelen. De deur wordt breed opengezet voor deskundige onderzoeken, ook dan wanneer geen andere aanwijzing van gegrondheid daaromtrent aanwezig is of geëist wordt (opheffing van samenwoning, ontrouw). De rechter wordt aldus rechtstreeks geconfronteerd met de resultaten van wetenschappelijke on-

(8) Wetten van 27 april 1987 en 20 mei 1987.

(9) *Gedr. St. Sen.*, Zitt. 1977-78, 305, nr. 1.

derzoeken en moet „de beproefde wetenschappelijke methoden” aanvaarden of verwerpen. Tijdens de verdere parlementaire voorbereiding meer bepaald in de Senaat komen andere gezichtspunten meer aan bod: enerzijds het belang van het kind, dat de voor hem meest gunstige staat moet worden gegeven, anderzijds het beginsel van de zekerheid van staat, waarbij dan de rol van het bezit van staat heel belangrijk is. Zo worden toch grenzen ingevoerd t.a.v. de volledige gelijkheid van de kinderen, nu eens in het belang van het kind zelf — dit betreft dat verbod van vaststelling van de bloedschennige afstamming — dan voor het geval tegengestelde belangen moeten afgewogen worden t.a.v. overspelige kinderen. Soms is het ook belangrijker een goede afstammingsverhouding te behouden eerder dan ze te ontbinden uit naam van de waarheid. Daarom wordt het bezit van een bepaalde staat aangehouden als grond van niet-ontvankelijkheid van een nieuwe staat, waar dit begrip voordien als een bewijs van een bepaalde staat werd gebruikt(10). Het zekerheidsbeginsel vindt ook uitdrukking in de beperkingen die aan de vorderingen tot ontkenning, de direct vervangende erkenning, de vernietiging van of betwistingen omtrent erkenning en andere vorderingen van staat gesteld worden.

In de laatste fase van de parlementaire voorbereiding werd dan getracht een evenwichtige regeling tot stand te brengen, maar eigenlijk is dat dan uitgelopen op het invoeren van een nieuw onderscheid, nl. t.a.v. de gehuwde man die de erkenning van zijn kind geboren van een andere vrouw dan zijn echtgenote moet doen homologeren, waaraan dan bijzondere gevolgen voor hem — erfrechtelijke en huwelijksvermogensrechtelijke — en voor dat kind t.a.v. opvoeding en naam verbonden zijn.

Zo is dan een vrij ingewikkelde afstammingsregeling tot stand gekomen: een weliswaar principieel eenheidsstelsel, maar gecorrigeerd door afwijkende bepalingen m.b.t. de bloedschennige en overspelige kinderen én ten behoeve van de zekerheid van staat én in het belang van de kinderen. Juridisch-technisch is de uitwerking niet eenduidig: ze is een vermenging van realistische-Germaanse en voluntaristische-Franse basisideeën, waarbij dan het correctief van de socio-affectieve binding een eigen plaats(11) inneemt, zij het dat deze laatste dan wel op de tweede plaats komt.

(10) SENAËVE, P., „De afstamming van moederszijde”, in SENAËVE, P. (ed.), *Het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1987, p. 29, nr. 7.

(11) MEULDERS-KLEIN, M.Th., „Fondements nouveaux du concept de filiation”, *Ann. Dr. Louvain*, 1973, 285-323, vooral 310 e.v.

6. De Belgische wetgeving heeft in de nieuwe afstammingswetgeving een groot aantal problemen en de vele uitzichten ervan opnieuw bekeken, de eigenlijke afstammingsproblemen en degene die er rechtstreeks of onrechtstreeks mee bindingen hebben, zoals de naam- en woonplaatsregelingen, de onderhoudsverplichting en de toestemming tot het huwelijk, de uitoefening van het ouderlijk gezag en het erfrecht. Toch heeft hij geen oog gehad voor een bijzondere regeling van de nieuwe voortplantingsmethoden die in de loop van de parlementaire voorbereiding van de nieuwe afstammings- en adoptiewetgevingen in het maatschappijbeeld zijn doorgedrongen en die zoveel belangstelling — gezonde en ongezonde — gewekt hebben: de K.I., de I.V.F., het draagmoederschap. Bestaat er een recht op een kind, hoe moet het met het onderscheid tussen de biologische en de juridische moeder en vader, waarbij dan voor de moeder nog de keuze moet gemaakt worden tussen de genetische moeder, de draagmoeder en de socio-affectieve moeder(12). De oplossing van die problemen werd naar een latere wetgeving verwezen(13), maar zulks belet niet dat de nieuwe wet op de gegevens ervan van toepassing is en voor bepaalde ervan een oplossing biedt (de K.I.) of kan bieden (draagmoederschap minstens t.a.v. de gevolgen ervan in bepaalde omstandigheden)(14).

7. De nieuwe Belgische afstammingswetgeving vormt aldus een vrij volledig afgewerkt geheel, daargelaten de oplossing van de nieuwe procreatietechnieken, waarover wel al een vrij uitgebreide literatuur voorhanden is. In Nederland is er het belangrijk wetsontwerp Nr. 20626, dat dan aansluit op een recentere wetgeving o.m. terzake ouderlijk gezag en erfrecht. Om de rechtsvergelijking zinvoller te maken, wordt hierna een overzicht gegeven van de nieuwe Belgische wetgeving, en van de inzichten over de moderne voortplantingstechnieken, aansluitend op de voorstelling en de oplossingen van het Nederlandse ontwerp.

(12) VAN NESTE, F., „Afstamming Anno 1987”, *T.P.R.*, 1987, 1029 e.v.

(13) *Gedr. St. Sen.*, 1985-1986, nr. 904-2, *Verslag I. Staels-Dompas*, nr. 55.

(14) HEYVAERT, A., „De nieuwe procreatietechnieken en de afstammingswet van 31 maart 1987”, *VI. T. Gez.*, 1988, 227-246.

HET MOEDERSCHAP**§ 1. Samenvatting van de Nederlandse regeling in het ontwerp 20626.**

8. Elk kind staat in familierechtelijke betrekkingen tot zijn moeder en zijn vader, zijnde zijn ouders, en hun bloed- en aanverwanten (art. 197, 1 O). Moeder van een kind is de vrouw van wie het kind is geboren of die het kind heeft geadopteerd (art. 198 O) d.i. de verwoording van de mater semper certa est-regel t.a.v. de geboorte. De aanvaarding van moederschap (i.e. erkenning) is niet voorzien. Niemand kan zich op een staat beroepen die strijdig is met de afstamming volgens de akte van geboorte; iemands afstamming volgens de akte van geboorte kan niet betwist worden, indien hij een staat overeenkomstig die akte bezit (art. 222 O). Indien de geboorteakte en onafgebroken bezit van staat ontbreken of indien het kind in de registers is ingeschreven onder valse namen of als afkomstig van een moeder die onbekend is, kan de afstamming door getuigen bewezen worden. Dit bewijs kan echter slechts worden toegelaten, indien er een begin van bewijs door geschrift of indien de vermoedens of aanwijzingen, voortvloeiende uit feiten, die reeds onbetwistbaar zijn en als genoegzaam zwaarwichtig kunnen worden beschouwd om zulk middel van bewijs toe te laten (art. 223 O). Het begin van bewijs bij geschriften vloeit voort uit familiebescheiden, uit registers en huiselijke papieren van de moeder... of ook wel uit openbare en onderhandse akten, afkomstig van iemand die in het geschil is betrokken (art. 224 O). Het tegenbewijs kan bestaan in zulke middelen als geschikt zijn om aan te tonen dat hij die zich op de afstamming beroept, het kind niet is van de moeder... die hij voorgeeft te hebben (art. 225 O).

§ 2. De nieuwe Belgische regeling**I. ALGEMEEN**

9. Voor alle kinderen, of ze binnen of buiten het huwelijk geboren zijn, geldt een eenheidssysteem. De afstamming langs moederszijde wordt vastgesteld vóór deze van vaderszijde. Het huwelijk is niet langer doorslaggevend voor de vestiging van afstamming.

Voor alle kinderen gelden niet cumulatief, noch gelijktijdig doch opeenvolgend drie wijzen van vaststelling van de moederlijke afstamming: de geboorteakte (art. 312 B.W.), de erkenning (art. 313 B.W.)

en de rechtsvordering tot onderzoek naar het moederschap (art. 314 B.W.). Het bezit van staat t.a.v. de moeder is weggefallen als wijze van vaststelling van de moederlijke afstamming.

II. DE WIJZE VAN VASTSTELLING

A. *De geboorteakte*

10. De eerste en voornaamste wijze van vaststelling van de afstamming langs moederszijde is de geboorteakte. Die hoofdregel uit het oude recht (art. 312, § 1 B.W.) wordt uitgebreid tot de kinderen van de ongehuwde vrouw. Meteen wordt de basisregel „*Mater semper certa est*” ingevoerd. Het systeem van de anonimiteit van het moederschap wordt verworpen. Heeft het kind een bezit van staat dat overeenstemt met de akte van geboorte dan is die afstamming niet vatbaar voor betwisting. Geen uitzonderingen gelden voor de gevallen van verwisseling van een kind of van onderschuiving van een kind bij een vrouw die niet bevallen is. Zulks betekent ook dat de biologische waarheid moet wijken voor de socio-affectieve verwantschapsrelatie.

Zo in geval van draagmoederschap, het kind wordt aangegeven als kind van de wensmoeder en niet van de draagmoeder, dan is strafrechtelijk sprake van onderschuiving van een kind bij een vrouw die er niet van bevallen is (art. 363 Sw.), maar wanneer nadien zich een bezit van staat t.a.v. de wensmoeder ontwikkelt, dan zal de moederlijke afstamming niet voor betwisting vatbaar zijn.

Is er geen overeenstemmend bezit van staat dan kan de moederlijke afstamming vastgesteld door de geboorteakte betwist worden: het bewijs dat het vastgestelde moederschap niet overeenstemt met de biologische waarheid kan geleverd worden door alle middelen (art. 312, § 2 B.W.). Met die biologische waarheid wordt bedoeld de band tussen de vrouw die het kind ter wereld heeft gebracht en dat kind, m.a.w. niet de genetische band. Ingeval van I.V.F. of E.T. kan de vaststelling van moederschap in de geboorteakte niet betwist worden. Deze vordering tot betwisting van staat kan worden ingeleid door alle belanghebbenden voor zover het belang waarvan ze doen blijken niet louter vermogensrechtelijk is (art. 332*bis*, 1° lid B.W.). De vordering verjaart door verloop van dertig jaar, termijn die aanvangt op de dag waarop het kind in het bezit van de betwiste staat is gekomen, dus vanaf het opstellen van de geboorteakte (art. 331*ter* B.W.). In het vroegere recht waren deze vorderingen onverjaarbaar.

B. De moederlijke erkenning(15)

11. Deze wijze van vaststelling van de moederlijke afstamming is niet voorzien in het Nederlandse ontwerp. Staat de afstamming van moederszijde niet vast krachtens de geboorteakte dan kan zij worden vastgesteld door een erkenning door de moeder (art. 313, § 1 B.W.). Zulks kan het geval zijn, wanneer er geen geboorteakte is (vondeling), wanneer de geboorteakte de naam van de moeder niet vermeld (anonieme bevalling in Frankrijk of Gr.H. Luxemburg) of wanneer in de geboorteakte vastgestelde afstamming met succes werd betwist. De moederlijke erkenning is onontvankelijk in geval daaruit een bloedschennige afstamming blijkt (art. 313, § 2 B.W.).

De erkenning van het moederschap kan gebeuren ofwel voor de ambtenaar van de burgerlijke stand ofwel voor de notaris (art. 327 B.W.). Ze heeft uitwerking met terugwerkende kracht tot bij de geboorte. In geval van erkenning door een gehuwde vrouw van een kind geboren tijdens haar bestaande huwelijk moet die erkenning medegedeeld worden aan haar echtgenoot (art. 313, § 3, 1° lid B.W.).

De moederlijke erkenning kan betwist worden: zij zal worden teniet gedaan wanneer bewezen wordt dat de erkennende vrouw niet de biologische moeder van het kind is. Dit bewijs mag door alle wettelijke middelen worden geleverd (art. 330, § 2, 1° lid B.W.). De erkennende vrouw mag die erkenning enkel betwisten voor zover zij kan bewijzen dat aan haar wilsuiking een gebrek kleefde (art. 330, § 1, 2° lid B.W.). De vordering tot betwisting van de moederlijke erkenning verjaart na 30 jaar. De vordering moet ook afgewezen worden indien het kind een met de moederlijke erkenning overeenstemmend bezit van staat heeft (art. 330, § 2, 2° lid B.W.).

Hier moet de biologische waarheid wijken voor de socio-affectieve werkelijkheid. Zo zal in geval van draagmoederschap, de erkenning van de wensmoeder van een kind, geboren in het buitenland en waarvan de geboorte anoniem is gebleven niet kunnen betwist worden, wanneer het kind t.g.o. die wensmoeder bezit van staat heeft. Artikel 332*bis*, tweede lid B.W. bepaalt tegen wie de procedure tot betwisting moet worden ingeleid en artikel 331 *sexies* B.W. regelt de vertegenwoordiging van het betrokken kind.

(15) In de nieuwe Nederlandse terminologie: aanvaarding van moederschap.

C. Het onderzoek naar moederschap

12. Derde en laatste wijze van vaststelling van de moederlijke afstamming is de vordering tot onderzoek naar het moederschap. Zij kan ingesteld worden:

1. ingeval van ontstentenis van geboorteakte en bij ontbreken van erkenning, ook al is er bezit van staat.
2. ingeval de naam van de moeder niet voortkomt in de geboorteakte en er geen erkenning is, ook al is er bezit van staat.
3. wanneer de in de geboorteakte vastgestelde moederlijke afstamming is betwist en er geen erkenning is.
4. wanneer er gesteld wordt dat de naam van de moeder in de geboorteakte vermeld een valse naam is en er geen overeenkomstig bezit van staat is.
5. wanneer de naam van de moeder wel in de geboorteakte is opgenomen, maar er geen overeenkomstig bezit van staat is.

Samenvattend betekent zulks dat deze vordering tot onderzoek van moederschap kan ingesteld worden t.a.v. de persoon die geen wettelijk vastgestelde afstamming van moederszijde heeft en t.a.v. de persoon wiens afstamming problematisch is en waarbij een andere afstamming van moederszijde wordt opgeëist(16).

Ook hier mag geen bloedschennige afstamming blijken (art. 314, 2° lid B.W.).

Het bewijs moet geleverd worden dat de beweerde moeder van het kind bevallen is en dat het kind hetzelfde is als dat van wie ze bevallen is (art. 314, 3° lid B.W.). Dit bewijs kan blijken uit het bezit van staat van het kind t.a.v. de beweerde moeder (art. 314, 4° lid B.W.). Dit bezit van staat is enkel een bewijsmiddel en dus niet meer zoals in het vroegere recht een afzonderlijke wijze van vaststelling van de afstamming. Is er geen bezit van staat dan kan het bewijs geleverd worden door alle middelen (art. 314, 5° lid B.W.), o.m. bewijs van geschrift, getuigenbewijs en bij gebreke daarvan door geneeskundig — deskundig onderzoek (bloedonderzoek, genetic fingerprinting). Het tegenbewijs is mogelijk. De vordering kan ingesteld worden door de vader, door de vrouw die beweert de moeder te zijn, door het kind zelf, wat meestal het geval zal zijn en door de afstammelingen van het kind, na zijn overlijden (art. 332ter B.W.).

(16) SENAEVE, P., „De afstamming van moederszijde”, in SENAEVE, P. (ed.), *De nieuwe afstammingswetgeving*, Leuven, Acco, 1987, p. 43, nr. 30.

III. BESLUIT

13. In het pas hervormde Belgische afstammingsrecht is de bevalling de biologische grondslag van de vaststelling van de afstamming langs moederszijde en die opvatting heeft een vrij absolute werking: zij geldt ongeacht de procreatietechniek die daartoe heeft geleid (geslachtsgemeenschap, K.I., K.I.D., embryotransfer, in vitro fertilisatie, draagmoederschap) en ongeacht de oorsprong van het genetisch materiaal: de eikel kan afkomstig zijn van de bevallen vrouw of van een andere; de zaadcellen van haar echtgenoot of van een derde. Overeenkomsten van draagmoederschap worden, omdat de afstamming onderdeel is van de staat van de persoon en dus de openbare orde raakt, naar Belgisch recht als absoluut nietig beschouwd. Een andere vrouw dan degene die bevalt — ook al is de eikel van haar afkomstig en is ze al of niet bevrucht door haar man — kan niet de moeder worden van het kind. Dat kan wel, zoals hiervoor aangeduid door handelwijzen die een wetsontduiking of minstens een wetsomzeiling inhouden (substitutie van een kind of anonieme bevalling in het buitenland met dan erkenning door de wensmoeder). Adoptie kan een volkomen wettelijke oplossing mogelijk maken(17). Aan een wetswijziging is men nog niet toe: er wordt daarvoor wel gepleit(18), al is het soms op een mineure toon uitgaande met name van de rechtsonzekerheid die ontstaat voor degenen die beroep doen op de constructie van het draagmoederschap(19). De relatief weinig verspreide toepassing van de I.V.F. met (en) E.T. maakt dat de noodzaak van een wijziging van de basisregel niet zonder meer duidelijk is, te meer daar de afweging van de onderscheiden rollen van de genetische moeder en van de draagmoeder en desgevallend van de wensmoeder zeer moeilijk is. De interferentie van het bezit van staat — en dus van de socio-affectieve band — is belangrijk gebleven en kan wel enigszins de grondregel van de geboorte-afstamming buiten werking stellen.

In het algemeen moet ook vastgesteld worden dat de nieuwe Belgische regeling een vrij volledig en afgewerkt geheel vormt, soms wel juridisch-technisch niet eenvoudig. Er zijn wel enkele niet samenhangende bepalingen. Zo is er een duidelijke discordantie tussen art. 313 § 3 en 319bis B.W. Het eerste artikel betreft de moeder die gehuwd

(17) Zie hiervoor nr. 10, in fine en nr. 11.

(18) HEYVAERT, A., „De nieuwe procreatietechnieken en de afstammingswet van 31 maart 1987”, *VI. T. Gez.*, 1988, 227-246.

(19) SENAEVE, P., „Juridische aspecten van het draagmoederschap”, *VI. T. Gez.*, 1988, 247-258.

is en een kind erkent dat tijdens het huwelijk is geboren, terwijl art. 319*bis* B.W. de vader betreft die een kind erkent dat verwekt is bij een andere vrouw dan zijn echtgenote, ook al is het kind niet tijdens het huwelijk geboren en niet overspelig. Deze regeling houdt een discriminatie in t.a.v. de man. Er is geen reden om het voor het huwelijk geboren en bij een andere persoon dan de echtgenoot verwekte kind anders te behandelen wanneer het erkend wordt door de later gehuwde vader of moeder. Er is ook geen grond om de erkenning door de overspelige moeder anders te regelen dan deze door de overspelige vader. Daarbij is het ook zo dat de echtgenoot van het door de moeder erkend overspelig kind vader wordt, terwijl de echtgenote van de overspelige vader niet de moeder wordt van het overspelig kind.

HOOFDSTUK II

HET VADERSCHAP

§ 1. Samenvatting van de Nederlandse regeling in het ontwerp 20626.

I. VADERSCHAP EN HET BEWIJS ERVAN

14. Luidens artikel 199 O is vader van een kind de man die op het tijdstip van de geboorte met de moeder is gehuwd (a), wiens huwelijk met de moeder binnen 306 dagen voor de geboorte is ontbonden, tenzij de moeder op het tijdstip van de geboorte met een andere man was gehuwd (b), die het vaderschap van het kind heeft aanvaard (= erkenning) (c), die het kind heeft geadopteerd (d) of wiens vaderschap gerechtelijk is vastgesteld (e).

De afstamming van vaderszijde wordt volgens artikel 220 O bewezen in de gevallen a, b en c door de akte van geboorte en door de huwelijksakte van de ouders; in het geval van erkenning (c) door de geboorteakte, door een akte van aanvaarding opgesteld door de ambtenaar van de burgerlijke stand of bij elke notariële akte (art. 207 O); in het geval van gerechtelijke vaststelling door de akte van geboorte. Bij gebreke van de akte van geboorte dan wel van vermelding van de naam van de vader ofwel in geval van aanvaarding in een van de opgesomde akten wordt de afstamming bewezen door het bezit van staat t.a.v. de beweerdde vader. De afstamming wordt tenslotte bewezen door een in kracht van gewijsde gegane beschikking waarbij het vaderschap wordt vastgesteld. Niemand kan zich op een staat beroepen die strijdig is met de afstamming volgens de akte

van geboorte dan wel de akte van aanvaarding, indien hij een staat overeenkomstig die akte heeft. Omgekeerd kan iemands afstamming volgens de akte van geboorte, dan wel de akte van aanvaarding niet betwist worden, indien hij een staat overeenkomstig die akte bezit (art. 222 O). Indien die akte of het onafgebroken bezit ontbreken of indien het kind onder een valse naam is ingeschreven of als afkomstig van een onbekende vader, kan de afstamming door getuigen bewezen worden. Dit bewijs is echter slechts toegelaten indien er een bewijs door geschriften is of indien de vermoedens of aanwijzingen voortvloeiende uit onbetwistbare feiten als voldoende zwaarwichtig kunnen worden beschouwd (zie over deze begrippen hiervoor nr. 8). Het tegenbewijs kan bestaan in zulke middelen als geschikt zijn om aan te tonen dat hij die zich op zijn afstamming beroept, het kind niet is van de vader die hij voorgeeft te hebben (art. 225 O). Het verzoek tot gegrondverklaring van de inroeping of betwisting van een staat is niet aan verjaring onderworpen (art. 228 O).

II. DE ONTKENNING VAN VADERSCHAP

15. De nieuwe artikelen 201-206 O regelen de ontkenning van vaderschap t.a.v. een kind dat is geboren tijdens het huwelijk van de ouders of binnen de 306 dagen na de ontbinding van dat huwelijk. Primair moet worden gelet op het tijdstip van geboorte. Beginselen van de nieuwe regeling zijn: 1. man en vrouw moeten gelijke mogelijkheden hebben tot ontkenning; 2. de wijze waarop en de procedure van ontkenning moeten voor beide dezelfde zijn; c. de ontkenning moet binnen een bepaalde termijn plaatsvinden. Zo vervalt de eis dat de ontkenning door de moeder gevolgd moet worden door een vaderlijke erkenning van een andere man. De ontkenning moet gebeuren door een verzoek tot gegrondverklaring aan de rechtbank. Het afleggen van een verklaring t.o.v. de ambtenaar van de B.S. vervalt.

In artikel 201 O wordt aan ieder van de echtgenoten de mogelijkheid tot de ontkenning van vaderschap geboden van het tijdens het huwelijk geboren kind. De dagvaardingsprocedure is vervangen door een verzoekschriftprocedure. Als verweerders zijn te beschouwen de andere echtgenoot en het kind, dat als het minderjarig is vertegenwoordigd wordt door een bijzondere curator.

Artikel 202 O bepaalt de voorwaarden waaronder het verzoek tot ontkenning kan worden toegewezen, indien het kind staande huwelijk is geboren. Partijen moeten ten tijde van de geboorte ofwel van

tafel en bed gescheiden zijn, gescheiden leven dan wel betrokken zijn in een scheidingsprocedure. Alleen indien aan die materiële voorwaarden is voldaan is het (zeer) waarschijnlijk dat het desbetreffende kind niet van de (ex-)echtgenoot is. De voorwaarden gelden ook wanneer het kind geboren is binnen 306 dagen na de ontbinding van het huwelijk door overlijden van de man (art. 203 O).

Artikel 204 O herneemt de vroegere artikel 200-201 B.W. met name de bewijsregels waarvan gebruik mag worden gemaakt⁽²⁰⁾ en de twee gevallen waarin de man niet de verwekker is en toch als vader wordt aangemerkt. Zo verklaart de rechter de ontkenning van vaderschap gegrond indien de man niet de vader kan zijn van het kind in een heel andere onderstelling: indien, gedurende het tijdvak waarin het kind verwekt kan zijn, de man geen gemeenschap heeft gehad met de moeder of zij gedurende dat tijdvak reeds gescheiden leefden, tenzij — toevoeging — blijkt van feiten die het mogelijk maken dat de man de vader van het kind is. Er zijn twee uitzonderingen daarop, die aanvullende gronden van vermoede vaderschap zijn: het verzoek wordt niet toegewezen, indien de man toestemming heeft gegeven tot een daad die de verwekking van het kind tot gevolg kan hebben gehad (K.I.D.-overspel) en indien de man voor het huwelijk heeft kennis gedragen van de zwangerschap tenzij de vrouw hem heeft bedrogen omtrent de verwekker of verwekking.

Het verzoek moet worden ingediend binnen 6 maanden na de geboorte van het kind of wanneer het feit van de geboorte niet aanstonds bekend was, binnen de 6 maanden nadat hij er kennis van heeft gekregen (art. 205 O).

III. DE AANVAARDING (I.E. ERKENNING) VAN VADERSCHAP

16. De aanvaarding van vaderschap kan geschieden in de geboorteakte van het kind, bij een akte van aanvaarding opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand en bij elke notariële akte (art. 207 O). Erkennen doet te veel denken aan een waarheidshandeling en daaruit blijkt ook meer dat het gaat om iemand die de intentie heeft om daadwerkelijk, als vader het kind te verzorgen en op te voeden⁽²¹⁾. De aanvaarding blijft een rechtshandeling en is geen waarheidshandeling. Zij is nietig, wanneer dan een bloedschennige afstamming zou blijken, wanneer zij uitgaat van een gehuwde man,

(20) Stelsel dat nochtans ernstig bekritiseerd werd in *Assers Personen- en Familierecht*, 12^e Dr., door Mr. J. DERUITER, WEJ Tjeenk Willink, Zwolle, 1984, I, p. 88 e.v., nr. 136 e.v.

(21) *Memorie van Toelichting*, O., 1.5., p. 10-11.

wanneer ze gedaan is door een minderjarige, die de leeftijd van 16 jaar niet bereikt heeft, wanneer ze gedaan wordt zonder de voorafgaandelijke schriftelijke instemming van de moeder of zonder de schriftelijke instemming van het kind ingeval het twaalf jaar of ouder is (art. 209 O). Indien de moeder of het kind niet instemmen met de vaderschapsaanvaarding en de man die het vaderschap wil aanvaarden de verwekker van het kind is, wanneer de moeder overleden is of wanneer de moeder of het kind niet handelingsbekwaam zijn, dan wordt hun instemming vervangen door die van de kinderrechter. Alleen zwaarwegende belangen van het kind kunnen de toewijzing van het verzoek om vervangende instemming in de weg staan (art. 210 O). Artikel 211 O bepaalt in welke gevallen en op wiens vordering een aanvaarding vernietigd kan worden: op verzoek van de man die haar heeft gedaan, indien ze gedaan is onder bedreiging, dwaling, bedrog of tijdens zijn minderjarigheid, door misbruik van omstandigheden; op verzoek van het kind, indien de aanvaarding is gedaan door een man die niet de verwekker is van het kind en het kind ten tijde van de aanvaarding jonger was dan 12 jaar en op verzoek van het openbaar ministerie, indien de aanvaarding gedaan is door een man die niet de verwekker is van het kind.

De regeling m.b.t. de wettiging (de zgn. brieven van wettiging) van kinderen vervalt, behoudens het bepaalde van artikel 212 O: postume wettiging is mogelijk wanneer de man op de hoogte was van de zwangerschap van de moeder maar overleden is zonder het kind te hebben erkend. Het verzoek daartoe wordt gericht aan de kantonrechter die dan de ambtenaar van de B.S. gelast een akte van aanvaarding van vaderschap op te stellen.

IV. DE GERECHTELIJKE VASTSTELLING VAN VADERSCHAP

17. Tot nu toe kent het Nederlandse recht dergelijke staatsprocedure niet. Het vaderschap met staatsgevolg kan alleen ontstaan door erkenning; tegen de wil van de verwekker kan wel het vaderschap zonder staatsgevolg worden vastgesteld door de zgn. vaderschapsactie, een onderhoudsrechtelijke aanspraak.

Artikel 213 O voorziet in de mogelijkheid tot het indienen van een verzoek tot vaststelling van het vaderschap, voor zover het vaderschap niet op een andere wijze (huwelijk, aanvaarding of adoptie) is vastgesteld. De tegenpartij moet met de moeder gemeenschap hebben gehad. Deze redactie sluit uit dat in geval van K.I.D. of I.V.F. met E.T. de donor in rechte kan aangesproken worden.

Gerechtelijke vaststelling van vaderschap is niet mogelijk indien daaruit bloedschennige afstamming zou blijken of indien het een minderjarige betreft van minder dan 16 jaar. De vaststelling wordt gedaan door de rechtbank op verzoek van de moeder of van de wettelijke vertegenwoordiger, indien het kind minderjarig is of indien het meerderjarig is op zijn verzoek. Dat verzoek moet worden gedaan binnen de 5 jaar na de geboorte van het kind of indien de verblijfplaats van de vermoedelijke verwekker niet bekend was binnen de 5 jaar na het bekend worden ervan (art. 213 O). Luidens artikel 214 O wordt vermoed de verwekker te zijn, hij die tussen de 307e en de 179e dag van de geboorte met de moeder gemeenschap heeft gehad. Een daarop gegrond verzoek wordt afgewezen indien de moeder in dat tijdvak ook met een andere man gemeenschap heeft gehad, tenzij dan weer blijkt dat het kind daaruit niet kan zijn verwekt en indien de rechter in gemoede overtuigd is dat de verweerder niet de verwekker van het kind is. Artikel 215 O regelt de situatie waarin de bevruchting is tot stand gekomen door K.I. of I.V.F. met E.T. met semen van de man met wie de moeder een duurzame relatie heeft of heeft gehad: indien de man het vaderschap dan niet wil aanvaarden — bv. omdat de samenleving met de moeder is verbroken — dan kan het vaderschap niet met toepassing van artikel 213 O worden vastgesteld, omdat hij zelf geen daad van verwekking heeft gesteld. Dat vaderschap zal echter wel kunnen vastgesteld worden indien hij met de moeder samenleeft of samen geleefd heeft gedurende twee jaar voor de geboorte en die man zijn toestemming heeft gegeven tot die wijze van bevruchting. Dat vaderschap kan niet vastgesteld worden indien de bevruchting met gebruikmaking van K.I.D. tot stand is gekomen. De gevolgen van de gerechtelijke vaststelling van vaderschap zijn enerzijds een onderhoudsverplichting van de vader jegens zijn kind (= de onderhoudsverplichting van ouders) en anderzijds erfrechtelijke aanspraken zoals die van de andere kinderen jegens hun ouders. Deze vordering leidt er niet toe dat het kind de naam van de vader krijgt: het houdt de naam van zijn moeder. De gerechtelijke vaststelling heeft evenmin directe gevolgen voor wat betreft het gezag. In regel is de moeder van rechtswege voogdes.

V. DE VORDERING TOT LEVENSONDERHOUD

18. Het ontwerp kent de mogelijkheid — naast de vordering tot vaststelling van het vaderschap — van onderhoudsactie als bedoeld in het huidige artikel 394 B.W. (ontwerp art. 396a en 406b). Volgens

de memorie van toelichting(22) kunnen er zich omstandigheden voordoen, waarin de moeder alleen geldelijke ondersteuning van de verwekker wil hebben ten behoeve van het kind, maar verder niets met deze man te maken wil hebben en geen juridische band tussen hem en het kind gevestigd wil zien: de verwekker wordt dan niet aangemerkt als vader.

Luidens artikel 396a is, indien alleen de familierechtelijke betrekkingen tussen de moeder en het kind vaststaat, de verwekker verplicht tot het verstrekken van levensonderhoud aan dat kind. Artikel 214 en 215 O zijn van toepassing: er moet bewezen worden dat hij die vermoed wordt het kind te hebben verwekt met de moeder gemeenschap heeft gehad tussen de 307e en 179ste dag voor de geboorte van het kind. Ook dit verzoek wordt afgewezen op grond van de exceptio plurium, tenzij mocht blijken dat het kind niet kan verwekt zijn door die andere betrekkingen en wanneer de rechter in gemoede overtuigd is dat de verweerder niet de verwekker is (art. 214a en b O). In geval van K.I. wordt de man met wiens toestemming en wiens semen de bevruchting heeft plaatsgehad als verwekker aangezien indien hij met de vrouw samenleeft of tenminste de twee voorafgaande jaren heeft samengeleefd.

Tijdens de minderjarigheid van het kind omvat de verplichting de kosten van verzorging en opvoeding; na de meerderjarigheid bestaat de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud voor zover het kind door geestelijke en lichamelijke gebreken buiten staat is zichzelf te onderhouden. De vordering gaat uit van de moeder, de wettelijke vertegenwoordiger van het minderjarige kind of de raad van kinderbescherming. Het verzoek moet worden ingediend binnen de 5 jaar na de geboorte of ingeval van onbekende verblijfplaats van de verwekker, 5 jaar na de dag waarop de verblijfplaats bekend is geworden. De erfgenamen van de verwekker kunnen na zijn overlijden verplicht worden tot betaling van een eenmalige som, maximaal gelijk aan het wettelijk erfdeel (art. 406c O).

§ 2. De nieuwe Belgische regeling

I. ALGEMEEN

19. In tegenstelling tot wat het geval is voor de moederlijke afstamming zijn er m.b.t. de vaderlijke afstamming verschillende regels naargelang de vader gehuwd is of niet bij de verwekking van het kind.

(22) *Memorie van Toelichting*, Tweede K. 1987-88, nr. 20626, nr. 3, 19-20.

Het huwelijk is dus wat de vaderlijke afstamming betreft een duidelijk aanknopingspunt gebleven; behoudens deze omstandigheid is er geen ander gegeven dat het kind onmiddellijk bindt met zijn vader, wat anders is voor de moeder t.a.v. zwangerschap en bevalling. De andere wijzen van vaststelling van het vaderschap: de erkenning en de gerechtelijke vaststelling — gelden opvolgelijk wanneer de andere ontbreken t.a.v. de afstamming.

II. DE VADERLIJKE AFASTAMMING BINNEN HET HUWELIJK

A. *De vaderschapsregel*

20. Het kind dat geboren is tijdens het huwelijk of binnen de 300 dagen na de ontbinding ervan heeft de echtgenoot van de moeder tot vader (art. 315 B.W.). Die aanwijzing⁽²³⁾ gebeurt zowel door de geboorte als door de verwekking tijdens het huwelijk en ook al heeft de verwekking plaats gehad voor het huwelijk en de geboorte na de ontbinding van het huwelijk. Deze regel moet samengelezen worden met artikel 326 B.W.: het kind wordt vermoed te zijn verwekt in het tijdvak van de 300ste tot en met de 180e dag voor de geboortedag, vermoeden dat weerlegbaar is, zodat het bewijs mag geleverd worden dat in een concreet geval de verwekking gebeurd is buiten dat wettelijk tijdvak: m.a.w. dan heeft de zwangerschap minder dan 180 dagen of meer dan 300 dagen geduurd. Dat vermoeden wordt aangevuld door een tweede vermoeden volgens welk, buiten de wettelijke termijn van verwekking, het voor het kind het meest gunstige tijdstip in acht wordt genomen gelet op het voorwerp van de door hen ingestelde vordering of ingeroepen verweermiddel (art. 326 B.W.). De rechtsvordering tot betwisting van staat kan worden ingesteld door eenieder die van enig niet louter vermogensrechtelijk belang doet blijken (art. 332*bis*, eerste lid B.W. uitz. art. 326 B.W.). De vorderingen tot inroeping van staat met het doel het kind onder de vaderschapsregel te doen vallen kan alleen ingesteld worden door het kind zelf, door de moeder en door de man die vader wordt door de regel — pater his est (art. 332*ter*, eerste lid B.W.). Die vorderingen verjaren door verloop van 30 jaar te rekenen vanaf de geboortedag.

(23) SENAEVE, P., „De afstamming langs vaderszijde binnen het huwelijk”, in SENAEVE, P. (ed.), o.c., p. 60, nr. 50.

B. Beperking van de vaderschapsregel voor het geval van afwezigheid van de echtgenoot

21. De vaderschapsregel is niet toepasselijk op het kind geboren van een gehuwde vrouw van wie de echtgenoot sinds meer dan 300 dagen verdwenen is wat moet blijken uit een vonnis van afwezigheidsverklaring (art. 316 B.W.).

C. De werking van de vaderschapsregel bij vroegtijdig opvolgend huwelijk van de moeder

22. De regeling m.b.t. de viduiteitstermijn is opgeheven (art. 35 wet van 31 maart 1987). Zo kan het voortaan gebeuren dat het kind geboren is minder dan 300 dagen na de ontbinding of nietigverklaring van het vorig huwelijk van de moeder en na de sluiting van een volgend huwelijk van zijn moeder: er is dan een vaderschapsconflict dat in artikel 317, eerste lid B.W. opgelost wordt door dit kind te houden voor het kind van de tweede echtgenoot. Dit vaderschap kan betwist worden door degene die thans titularis is van de gemeenrechtelijke vordering (de echtgenoot zelf, de moeder en het kind) doch bovendien ook door de vorige echtgenoot van de moeder (art. 322, eerste en derde lid B.W.).

D. De betwisting van de vaderlijke afstamming binnen het huwelijk

1. De toelaatbaarheidsvereisten van die betwisting

a. de levensvatbaarheid van het kind

23. Om het vaderschap te betwisten is het vereist dat het kind levend en levensvatbaar geboren is (art. 331bis B.W.). Een vordering tot betwisting van vaderschap kan dus niet worden ingesteld vóór de geboorte van het kind. De vordering kan wel ingeleid of voortgezet worden na het overlijden van het kind.

b. De vaderlijke afstamming moet vaststaan

24. In regel moet de vaderlijke afstamming vaststaan met toepassing van de vaderschapsregel. Een preventieve ontkenning blijkt nu wel mogelijk wanneer de moederlijke afstamming slechts komt vast te staan na erkenning of vordering tot onderzoek zulks met verwijzing naar het bepaalde van artikel 318, § 3, 1° lid, 5° B.W.(24).

(24) SENAEVE, P., „De afstamming langs vaderszijde”, in SENAEVE, P. (ed.), o.c., p. 79-80, nr. 75.

c. De toestemming tot K.I. of tot een andere daad die de voortplanting tot doel had

25. De vordering tot betwisting van vaderschap is uitgesloten wanneer de twee gestelde voorwaarden samen vervuld zijn: in de eerste plaats moet de man zijn instemming hebben gegeven tot de K.I. of de andere daad die de voortplanting tot doel had en daarmee de verwekking van een kind bij zijn vrouw hebben bedoeld en in de tweede plaats moet de verwekking het gevolg kunnen zijn van de handeling waarin hij heeft toegestemd. In tegenstelling tot het bepaalde van artikel 201, eerste lid N.B.W. en aan artikel 214 O kan hier het vaderschap betwist worden indien de man wel ingestemd heeft met de geslachtsbetrekkingen doch niet met de zwangerschap. Het bewijs van de instemming mag met alle bewijsmiddelen geleverd worden. De beslissing tot K.I.D. bindt de beide echtgenoten.

2. De vormen van betwisting

a. De betwisting van het vaderschap op eenzijdige verklaring

26. Het aantal gevallen van betwisting van vaderschap op eenzijdige verklaring is uitgebreid.

1°. Kinderen verwekt na het begin van de echtscheidingsprocedure (art. 318, § 3; 1° lid, 1° B.W.) of minder dan 180 dagen voor de definitieve afwijzing van de eis of voor de verzoening.

Het beginpunt is dan in regel het p.v. van niet-verzoening bedoeld in artikel 1258 Ger.W. bij echtscheiding op grond van bepaalde feiten en bij echtscheiding door onderlinge toestemming de verklaring bedoeld in artikel 1284 Ger.W. bij de eerste verschijning voor de voorzitter. Tussen die eerste akte en de geboorte moeten meer dan 300 dagen verlopen zijn.

2°. Kinderen verwekt na het ontstaan van de feitelijke scheiding in geval van echtscheiding op grond van feitelijke scheiding (art. 318, § 3, 1° lid, 2° B.W.). Het kind moet verwekt zijn na het ontstaan van de feitelijke scheiding, maar nadien moet de echtscheiding gevorderd worden op die grond en toegestaan: ze moet dus niet effectief worden door de overschrijving.

3°. Kinderen verwekt na de beschikking van de vrederechter houdende dringende voorlopige maatregelen met toepassing van artikel 223 B.W. (art. 318, § 3, 1° lid, 3° B.W.). Hier geldt de datum van de beschikking van de vrederechter, maar die moet dan wel de machtiging bevatten om een afzonderlijke woonplaats te betrekken en

gedurende gans die termijn van verwekking moeten de echtgenoten effectief feitelijk gescheiden geleefd hebben op basis van die machting.

4°. Kinderen van wie de moederlijke afstamming is vastgesteld door erkenning of gerechtelijke uitspraak (art. 318, § 3, 1° lid 4° B.W.). In die gevallen is het weinig waarschijnlijk dat de echtgenoot van de moeder de vader is van het kind.

5°. Kinderen wier moederlijke afstamming nog niet is vastgesteld (art. 318, § 3, 1° lid, 5° B.W.). Dit is eigenlijk een preventieve betwisting.

27. Die vorderingen tot betwisting van vaderschap worden onontvankelijk verklaard wanneer het kind het bezit van staat heeft van kind van beide echtgenoten en wanneer de echtgenoten feitelijk herenigd zijn geweest, — een feitelijke kwestie — ten tijde van de verwekking.

Die vordering kan ontzenuwd worden door het tegenbewijs m.a.w. door het bewijs van de waarschijnlijkheid van het vaderschap. Wordt een grond van niet-ontvankelijkheid aangenomen dan belet niets de vordering tot betwisting van het vaderschap door tegenbewijs, behoudens dan wel het geval dat het positieve bewijs van het vaderschap is geleverd.

b. De betwisting van het vaderschap op tegenbewijs

28. De betwisting van vaderschap is voortaan mogelijk in alle gevallen waarin kan aangetoond worden dat de echtgenoot niet de vader van het kind kan zijn (art. 318, § 1 B.W.). Dat bewijs kan geleverd worden door alle middelen: *onrechtstreekse bewijsvoering* — zoals vroeger — door aan te tonen dat de aangesproken echtgenoot geen gemeenschap met de moeder gehad heeft of kan gehad hebben (door ongeval, door verwijdering, door aangeboren impotentie, door morele onmogelijkheid) of *rechtstreekse bewijsvoering* door aantonen van steriliteit, door bloedonderzoek, door antropologisch-herodobiologisch onderzoek en door genetic fingerprint. Dit deskundig onderzoek stelt het probleem van de uitvoering van het onderzoek op een persoon die daarmee niet instemt, t.a.v. de onaantastbaarheid van de fysische integriteit.

3. De titularissen van de vorderingen en de termijnen

29. Niet alleen de echtgenoot, maar ook de moeder en het kind kunnen de vorderingen tot betwisting instellen, met uitzondering van de preventieve betwisting (art. 318, § 3, 1° lid, 5° B.W.). Luidens artikel 332, 4° lid B.W. moet de vordering van de man ingesteld worden binnen één jaar na de geboorte indien hij onmiddellijk kennis heeft daarvan ofwel in geval van afwezigheid of verberging, vanaf de ontdekking. Na overlijden van de man kunnen zijn bloedverwanten in opgaande en nederdalende lijn optreden. De moeder kan nu ook het vaderschap van de echtgenoot betwisten; de termijn hiervoor is één jaar, vanzelfsprekend ingaand vanaf de geboorte. Geen andere personen kunnen dat subsidiair in haar opvolging. Tenslotte kan het kind die persoonlijke vordering⁽²⁵⁾ instellen nadat het de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt en dit uiterlijk tot 4 jaar na die leeftijd, m.a.w. tot zijn 22e verjaardag (art. 322, 5° lid B.W.). Deze laatste vordering is onontvankelijk, wanneer de echtgenoot het kind als het zijne heeft opgevoed behoudens dan weer uitzonderlijke omstandigheden, die niet erg duidelijk zijn (art. 332, 5° lid in fine B.W.). De termijnen kunnen verlengd worden wegens overmacht.

E. Besluit

30. Waar voor de vestiging van de moederlijke afstamming zwangerschap en bevalling de grondslag zijn, is de genetische band met de vader — zo hij niet in de wet uitdrukkelijk aangewezen is — toch determinerend voor de vaderlijke afstamming⁽²⁶⁾. De regel van artikel 315 B.W. is een bewijsregel van de bio-genetische band echtgenoot-kind. Er kan zelfs sprake zijn van leenvaderschap in geval van K.I.D., waarbij dan het vaderschap zonder enige mogelijkheid van betwisting opgelegd wordt aan de echtgenoot (art. 318, § 4 B.W.). Bezit van staat wordt meestal aangezien als een bewijsmiddel van de biologische grondslag van de afstamming. Toch kan het ook als grondslag zelf van de afstamming gelden. De nieuwe wet biedt meer mogelijkheden dan de vroegere om het vaderschap op eenvoudige verklaring te betwisten; één mogelijkheid is weggefallen nl. deze t.a.v. een kind geboren voor de 180e dag van het huwelijk. Onder drie oogpunten zijn er belangrijke afwijkingen t.a.v. het vroegere recht: alle bewijsmiddelen zijn toegelaten; de man, de moeder en het

(25) Zie daarover SENAEVE, P., *l.c.*, in *o.c.*, p. 107 e.v., nr. 124-125.

(26) HEYVAERT, A., „Vaderlijke afstamming buiten het huwelijk”, in SENAEVE, P., *o.c.*, p. 136, nr. 170.

kind kunnen het vaderschap betwisten; de termijn voor het instellen van de vordering werd uitgebreid.

De rechter kan voor grote problemen komen te staan bij het onderzoek naar vaderschap, wanneer hij de bewijswaarde van de beproefde wetenschappelijke methoden moet beoordelen en wanneer hij de besluiten moet trekken uit de weigering een onderzoek op een persoon te laten uitvoeren.

III. DE VADERLIJKE AFSTAMMING BUITEN HET HUWELIJK

A. Algemeen

31. Er bestaat geen buitengerechtigd vermoeden van vaderschap t.a.v. het buitenhuwelijks kind. Vaderschap en moederschap moeten afzonderlijk vastgesteld worden. Zoals vroeger zijn er twee wegen, de erkenning en het onderzoek naar vaderschap. In bepaalde gevallen wordt de vaststelling van die vaderlijke afstamming naar omstandigheden volledig of relatief verhinderd: zo wanneer een andere vaderlijke afstamming bestaat, bevestigd door bezit van staat, in geval daaruit een bloedschennige afstamming zou blijken en wanneer er weigering van toestemming of verzet van een meerderjarig of ontvoogd kind is. Naar omstandigheden verhinderen de vestiging van de vaderlijke afstamming, het bestaan van een niet door bezit van staat bevestigde vaderlijke afstamming en de omstandigheid dat de afstamming geacht wordt strijdig te zijn met de belangen van het kind.

B. De erkenning

1. De algemene regeling

32. De erkenning is toegelaten in alle gevallen waarin het vaderschap niet vaststaat op grond van de vaderschapsregel van artikel 315 en 317 B.W. Ze is eigenlijk de wilsverklaring waarbij de man bevestigt de verwekker van een bepaald kind te zijn, ook al stemt zulks niet meteen met de waarheid overeen. De erkenning is een strikt persoonlijke handeling, die ook door een onbekwame kan verricht worden (art. 228, eerste lid B.W.). De erkenning kan een reeds overleden kind betreffen indien het afstammelingen heeft en ook een nog niet geboren doch reeds verwekt kind. De erkenning moet gebeuren in een authentieke akte verleden voor de ambtenaar van de burgerlijke stand of voor een notaris, met uitzondering van het testament.

2. Bijzondere regels(27)

a. Het erkende kind is meerderjarig of ontvoogd

33. Een meerderjarige of ontvoogde minderjarige kan geen vader tegen zijn wil opgedrongen worden en tegen zijn weigering tot toestemming kan niet eens opgekomen worden. De opvoeding van het kind is dan immers al vrij ver gevorderd(28).

b. Het kind is minderjarig en niet ontvoogd

34. De regeling verschilt naargelang van de situatie van de moeder en van de leeftijd van het kind. De erkenning is alleen ontvankelijk indien de moeder vooraf toestemt: is het kind geen 15 jaar dan volstaat die toestemming; heeft het kind wel die leeftijd bereikt, dan moet het zelf ook toestemmen (art. 319, § 3 B.W.). De man die het kind wil erkennen kan zich verzetten tegen de weigering van de moeder of (en) tegen de weigering van het kind van meer dan 15 en minder dan 21 jaar. De procedure is vastgesteld in artikel 319, § 3, 3° en 4° leden B.W.): een verzoeningsprocedure voor de vrederechter, gevolgd in geval van mislukking door verzending voor de rechtbank van eerste aanleg, die de erkenning afwijst indien het bewijs geleverd wordt dat de erkenner niet de vader is, en anders uitspraak doet met inachtneming van de belangen van het kind, i.e. de opportuniteit van de erkenning beoordeelt.

35. Heeft het minderjarige niet-ontvoogde kind geen ouder — de moeder is overleden, onbekend of in de onmogelijkheid haar wil te doen kennen, dan is een andere a.h.w. omgekeerde regeling van toepassing: de erkenning is dan mogelijk zonder voorafgaande toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger van het kind en van het kind boven de 15 jaar. Deze hebben een recht van verzet: binnen 6 maand na kennisneming of betekening kunnen ze de nietigverklaring van de erkenning vorderen (hetzij de erkenner niet de vader is, hetzij met inachtneming van de belangen van het kind (art. 319, § 4 B.W.)).

(27) Voor een samenvatting van de parlementaire voorbereiding, zie GERLO, J., „Afstamming langs moederszijde en vaderszijde”, in BAETEMAN, G. (ed.), *Afstamming en Adoptie*, Brussel, Story-Scientia, 1987, p. 89, nr. 85-87.

(28) VIEUJEAN, E., „Le nouveau droit de la filiation”, *Ann. Dr. Liège*, 1987, p. 115, nr. 21.

c. De erkenning van een kind door een gehuwde man bij een andere vrouw dan zijn echtgenote, zonder overspel a matre (art. 319bis B.W.)

36. Deze bijzondere regeling is van toepassing zowel op het voorhuwelijks kind erkend door de inmiddels gehuwde man als op het overspelig kind geboren tijdens het huwelijk, doch niet op de erkenning van een overspelig kind na de ontbinding van zijn huwelijk. Aan de algemene toestemmingsvereisten t.a.v. de erkenningsakte (zie hiervoor nr. 32-35) werd na lange discussie tijdens de parlementaire voorbereiding, — waar allerlei modaliteiten werden vooropgesteld (toestemming van de echtgenote of machtiging van de rechtbank, mededeling aan de echtgenote met mogelijk verzet, eenvoudige mededeling) — gekozen voor nog een andere regeling: de erkenning van de man wordt voorgelegd aan de rechtbank van eerste aanleg voor homologatie en zijn echtgenote wordt in de zaak betrokken. De homologatieprocedure houdt slechts een eventueel onderzoek naar de biologische echtheid van het vaderschap in en niet naar de opportuniteit van de erkenning; de rechtbank moet de erkenning homologeren als niet bewezen wordt dat de erkenner de vader niet is. De samenloop van de algemene en bijzondere erkenningsvereisten kan vanzelfsprekend tot ingewikkelde proceduriële situaties aanleiding geven⁽²⁹⁾. De regeling is ook incoherent en is totaal verschillend voor man en vrouw: zo kan de moeder een kind erkennen zonder toestemming van de vader, de vader kan dat niet; de moeder kan het kind van meer dan vijftien jaar erkennen: de vader moet de toestemming hebben van het kind of de machtiging van de rechtbank; de erkenning van een kind geboren tijdens het huwelijk door de moeder wordt alleen ter kennis gebracht van de echtgenoot; de vader moet zijn erkenning doen homologeren. De bijzondere vermogensrechtelijke gevolgen dienen ook onderlijnd te worden (zie verder nr. 48).

d. De erkenning door een ongehuwde man van een kind verwekt in overspel a matre (art. 320 B.W.)

37. De toestand is verschillend naargelang de vaderschapsregel van de artikel 317 B.W. al dan niet toepassing vindt. In tegenstelling met de vroegere regeling staat niets de erkenning in de weg wanneer de echtgenoot van de moeder zijn vaderschap met succes betwist heeft. Behoudens de toestemmingsvereisten, kan dat kind zonder meer worden erkend. Heeft het kind nog een vaderlijke afstamming krach-

(29) Zie daarover HEYVAERT, A., o.c., p. 152, nr. 204.

tens artikel 315 en 317 B.W. en is die bevestigd door bezit van staat, dan kan geen erkenning plaats hebben. Is de vaderlijke afstamming krachtens artikel 315 of 317 B.W. niet bevestigd door bezit van staat, dan kan in vier gevallen tot erkenning worden overgegaan, indien de man daartoe de machtiging bekomt van de rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats van het kind. Die vier gevallen zijn:

— wanneer het kind geboren is tenminste 180 dagen na de ontbinding of de nietigverklaring van het huwelijk van de moeder.

— wanneer het kind geboren is 300 dagen na het P.V. bedoeld in artikel 1258 Ger.W., of na de beschikking van de voorzitter in kortgeding gegeven krachtens artikel 1280 Ger.W. waarbij de echtgenoten gemachtigd worden een afzonderlijke verblijfplaats te betrekken of na de verklaring bedoeld in artikel 1289 Ger.W. en minder dan 180 dagen na de definitieve afwijzing van de eis of na de verzoening.

— wanneer het kind geboren is meer dan 300 dagen na een beschikking van de vrederechter gegeven krachtens artikel 223 B.W., waarbij de echtgenoten gemachtigd worden een afzonderlijke verblijfplaats te betrekken en minder dan 180 dagen nadat aan deze maatregel een einde is gekomen of nadat de echtgenoten feitelijk herenigd zijn geweest.

— in geval het kind geboren is meer dan 300 dagen na het tijdstip waarop de feitelijke scheiding een aanvang heeft genomen, wanneer de echtscheiding is toegestaan krachtens artikel 232 B.W.

De erkenning van een kind waarop de vaderschapsregel van toepassing is, blijft zeer moeilijk en is op uiteenlopende wijze geregeld naargelang de wijze waarop de moeder uit de echt scheidt: alleen een feitelijke scheiding die het voorwerp is of was van een gerechtelijke procedure wordt in aanmerking genomen.

e. De erkenning door een gehuwde man van een in overspel a matre verwekt kind

38. In dat geval moeten logischerwijze de twee procedures van artikel 320 B.W. eerst en dan na erkenning, gevolgd door deze van artikel 319*bis* B.W. gevolgd worden, zij het dat dit weinig zinvol is: de rechtbank heeft machtiging tot erkenning gegeven in een rechtspleging waarin de echtgenote van de erkenner kan worden betrokken en daarna moet de homologatie van gedane erkenning gevraagd worden.

3. De betwisting van de erkenning

39. Overeenkomstig het gemene recht kan eenieder die doet blijken van enig belang dat niet louter vermogensrechtelijk is een door erkenning bewezen afstamming betwisten. Zulks geldt t.a.v. de erkennende ouder, de andere ouder en het kind zelf. Artikel 330, § 1 B.W. beperkt echter dat recht: de erkennende ouder kan in beginsel zijn erkenning niet meer betwisten, ook al ontbreekt de biologische band met het kind; de erkenning kan enkel betwist worden wanneer aan de erkenning zelf een wilsgebrek kleefde (dwaling, bedrog).

De moeder, die bij toepassing van artikel 319, § 3 B.W. in de erkenning heeft toegestemd kan evenmin de erkenning betwisten, tenzij aan haar toestemming een gebrek kleefde (art. 330, § 1, 2° lid B.W.). Ze kan dat evenmin wanneer de rechtbank bij toepassing van artikel 319, § 3 B.W. heeft beslist dat de erkenning mocht plaats hebben.

Het meerderjarig kind of het ontvoogd minderjarig kind dat in zijn erkenning heeft toegestemd kan ze niet meer betwisten. Zulks geldt ook voor het niet ontvoogde kind van meer dan 15 jaar dat in die erkenning toegestemd heeft of betrokken is geweest in het proces over de vaderlijke erkenning. De erkenning kan wel betwist worden wanneer het kind de leeftijd van 15 jaar niet had bereikt en die erkenning alleen met moederlijke toestemming gebeurde, echter niet wanneer het kind regelmatig vertegenwoordigd is geweest(30).

Waar onder het vroegere recht de vordering onverjaarbaar was, is nu een vervaltermijn van 30 jaar ingesteld (art. 331ter B.W.), die ingaat op de datum van de akte van erkenning.

De eiser moet bewijzen dat de afstamming geen grondslag heeft, m.a.w. in de meeste gevallen dat de biologische band tussen de erkennende ouder en het kind ontbreekt. Door de erkenner moet het bewijs geleverd worden dat de erkenning door een wilsgebrek is aangetast. Een bijzondere vorm van betwisting is deze van artikel 319, § 4 B.W.: de erkenning van de niet-ontvoogde minderjarige, zonder voorafgaande toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger of van het kind zelf, wanneer de moeder onbekend of overleden is dan wel in de onmogelijkheid haar wil te kennen te geven (art. 319, § 4 B.W.)(31).

(30) HEYVAERT, A., *l.c.*, in SENAEVE, P. (ed.), *o.c.*, p. 190-191, nr. 287.

(31) Zie daarover HEYVAERT, A., *l.c.*, in SENAEVE, P. (ed.), *o.c.*, p. 193 e.v., nr. 294 e.v.

C. Het onderzoek naar het vaderschap

1. Algemeen

40. Indien er geen erkenning vastgesteld is dan bestaat de mogelijkheid het vaderschap gerechtelijk vast te stellen (art. 322-325 B.W.). De vordering kan ingesteld worden wanneer erkenning mogelijk is. Zulks betekent meteen dat de vordering niet ontvankelijk is wanneer uit het vonnis een huwelijksbeletsel tussen de vermeende vader en de moeder zou blijken. Het meerderjarig of het ontvoegd minderjarig kind kan zich verzetten tegen die vaststelling. De moeder of de wettelijke vertegenwoordiger van het minderjarig kind en de minderjarige die 15 jaar oud is, kunnen bewijzen dat deze vaststelling van het vaderschap strijdig is met de belangen van het kind (art. 322, eerste lid B.W.). Het kind moet levend en levensvatbaar zijn (art. 331*bis* B.W.).

2. De rechtsvordering

41. Het gaat om een rechtsvordering tot inroeping van staat, die kan ingesteld worden door het kind en na zijn overlijden door zijn afstammelingen maar dan wel voor de 25e verjaardag van hun ouder en door de moeder. Ze wordt ingesteld tegen de vermeende vader en binnen de 30 jaar vanaf de geboorte.

3. Het voorwerp van de vordering

42. De afstamming wordt bewezen door het bezit van staat t.a.v. de vermeende vader. Hier is het bezit van staat grondslag van de vaststelling van de afstamming, ook al zou de vermeende vader bewijzen dat hij de verwekker niet is.

Bij ontstentenis van bezit van staat wordt de vaderlijke afstamming door alle wettelijke middelen bewezen, vermoedens inbegrepen. In artikel 324 B.W. wordt dan een bijzonder vermoeden van vaderschap ingesteld: het vaderschap wordt vermoed wanneer is komen vast te staan dat de verweerder gedurende het wettelijk tijdperk van de verwekking gemeenschap heeft gehad met de moeder. Dat bijzonder vermoeden vervalt wanneer er twijfel bestaat over het vaderschap (een *exceptio plurium*)(32). De rechtbank kan steeds een deskundig onderzoek bevelen.

(32) Een bijzonder vermoeden: GERLO, J., *l.c.*, in BAETEMAN, C. (ed.), *o.c.*, p. 92, nr. 93; een vermoeden *juris tantum*, dat enkel speelt wanneer er geen twijfel bestaat: HEYVAERT, A., *l.c.*, in SENAËVE, P., *o.c.*, p. 157, nr. 216.

4. De betwisting van de door gerechtelijke beslissing bewezen afstamming

43. Deze betwistingen betreffen enkel de definitieve gerechtelijke beslissingen tot onderzoek naar vaderschap. Artikel 331*decies* B.W. bepaalt dat de rechterlijke beslissingen inzake afstamming kunnen tegengeworpen worden aan personen die geen partij waren in het geding. Zoals een erkenning kan het vonnis van vaststelling aan eenieder worden tegengeworpen, maar die afstamming uitgaande van bepaalde bewijzen, kan toch nog betwist worden.

Zij die in het geding geen partij zijn geweest of daarin niet zijn tussengekomen kunnen derden-verzet doen tegen het vonnis waardoor de afstamming wordt bewezen. Degene die de betwisting inleidt moet bewijzen dat de als vader aangewezen man niet de verwekker van het kind is. Verder is het gemene recht in afstammingszaken van toepassing.

D. De onderhoudsvordering tegen de waarschijnlijke vader

A. Algemeen

44. Tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 31 maart 1987 werd de vraag gesteld of het bestaan zelf van een vordering tot onderhoud zonder aanwijzing van de afstamming nog wel verantwoord kan worden, nu de vordering tot onderzoek naar het vaderschap zo ruim is opengesteld. Die vraag werd positief beantwoord: het is in het belang van het kind dat een vader niet wordt opgedrongen en die vordering is ook belangrijk wanneer de erkenning of het onderzoek van vaderschap uitgesloten zijn t.a.v. het bloedschennig kind.

B. De vereisten

45. De vordering kan alleen ingesteld worden door een kind waarvan de moederlijke afstamming wel en de vaderlijke afstamming niet vaststaat (art. 336 B.W.).

De eiser moet bewijzen dat de aangesproken man gedurende het wettelijk tijdsvak van verwekking met zijn moeder gemeenschap heeft gehad, niet dat die man de vader is, bewijs dat door alle wettelijke middelen geleverd kan worden. Zoals vroeger stelt de vordering de afstamming niet vast: het gaat om een geldelijke vordering die wel het waarschijnlijke vaderschap tot grondslag heeft. De vordering wordt afgewezen indien de aangesproken man bewijst dat hij zeker de vader niet is, wat hij met alle middelen kan bewijzen.

C. De procedure

46. De vordering komt het kind persoonlijk toe. Ze moet ingesteld worden binnen de 3 jaar te rekenen, hetzij vanaf de geboorte, hetzij vanaf het staken van de hulp door verweerder rechtstreeks of onrechtstreeks verleend; na die termijn kan de rechtbank de vordering om gegronde redenen toch nog ontvankelijk verklaren (art. 337, § 1 B.W.). De vroegere speciale procedure met de drie opeenvolgende fasen — minnelijk akkoord voor de voorzitter, verwijzing naar de raadkamer bij betwisting over het bedrag alleen en procedure voor de rechtbank bij betwisting van de gemeenschap — wordt behouden (art. 338 B.W.).

D. De onderhoudsuitkering

47. Een uitkering tot levensonderhoud, opvoeding en passende opleiding wordt toegestaan. Indien de opleiding niet voltooid is, loopt de verplichting tot na de meerderjarigheid (art. 336 B.W.). Deze uitkering heeft dezelfde kenmerken en modaliteiten als de gemeenschappelijke van artikel 203, § 1 B.W. (vgl. de sommandelegatie, de veranderlijkheid, last van de nalatenschap).

IV. BESLUIT

48. 1. De vaderlijke afstamming, alhoewel op het eerste gezicht opgebouwd zoals die van de moederlijke afstamming: wettelijke regel, erkenning, onderzoek naar vaderschap — is in werkelijkheid heel anders opgevat, wat bijna vanzelfsprekend is, gelet op de verschillende natuurlijke biologische gegevens. De wettelijke regel — de vaderschapsregel is duidelijk overwegend huwelijksgebonden; de andere regels — de erkenning en het onderzoek naar vaderschap gelden daarentegen overwegend voor de buitenhuwelijkse afstamming. Er wordt gesteld dat zulks overwegend zo is, omdat het vermoeden van verwekking toch ook in aanmerking komt voor de vaststelling van het buitenhuwelijks vaderschap en ook bij de erkenning een zekere rol speelt en de erkenning zelf ook in het huwelijk een rol kan spelen. Het vaderschapsvermoeden kent een zeer uiteenlopende intensiteit. Naast de gewone werking, heeft het vermoeden geen uitwerking bij afwezigheid. Het vermoeden is zwak in een aantal gevallen opgesomd in artikel 316, § 3 B.W., gevallen waarin een ernstige twijfel kan zijn omtrent het wettelijk aangewezen vaderschap. Daarentegen heeft het vaderschapsvermoeden volstrekte wer-

king wanneer de echtgenoot toestemming heeft gegeven tot K.I. of tot een andere daad die de voortplanting tot doel had (art. 318, § 4 B.W.).

2. De erkenning van vaderszijde geeft aanleiding tot een complexe regeling. De erkenning wordt aan uiteenlopende regelingen onderworpen naargelang van de veronderstellingen: t.a.v. het meerderjarig of minderjarig — al dan niet ontvoegd kind — meer of minder dan 15 jaar oud. Daarop sluiten dan procedures aan voor de vrederechter of voor de rechtbank van eerste aanleg. Deze erkenning leidt dan tot onderzoeken m.b.t. het echte vaderschap en tot een afweging van het belang van het kind. Zo mag dit vaderschap enkel vastgesteld worden met toestemming van de moeder, van het kind of van de rechtbank. Een bijzondere moeilijke situatie ontstaat, m.b.t. de erkenning van een overspelig kind van de gehuwde man: naast de algemene regels van de erkenning komt dan nog de eis tot homologatie, in aanwezigheid van de echtgenote: deze erkenning kan alleen geen doorgang vinden, wanneer bewezen wordt dat de erkende man de biologische vader niet is van het kind. Ten deze moet ook gewezen worden op de bijzondere gevolgen van deze vaststelling van overspelig vaderschap (zie verder nr. 49).

3. Het bezit van staat blokkeert in een aantal gevallen de werking van de waarheidsregel die principieel de afstammingsregeling beheerst. Het bezit van staat is een grond tot niet-ontvankelijkheid voor de aanvoering van een nieuwe staat, dit terwijl voordien dit begrip als bewijs van een bepaalde staat werd gebruikt. Erkenning met bezit van staat geeft een onaantastbare afstammingsband (art. 320 B.W.). Daarentegen wordt bezit van staat een bewijsweg bij onderzoek naar vaderschap (art. 323-324 B.W.). Ontbreekt hij, dan kan de afstamming door alle wettelijke middelen bewezen worden. Deze regelingen kunnen wel moeilijk als eenduidig beschouwd worden.

4. Het vaderschap kan aangetoond worden of betwist worden door alle bewijsmiddelen, zonder dat enige beperking gesteld wordt aan de gebruikte bewijsmiddelen of de ontvankelijkheid ervan. Deskundige onderzoeken kunnen dus aangewend worden, ook dan wanneer geen ernstige aanwijzing van de waarschijnlijke gegrondheid bestaat (opheffing van samenwoning, ontrouw). Daarbij wordt de rechter geconfronteerd met de resultaten van wetenschappelijke onderzoeken, waaromtrent hij geroepen wordt de waarde en de inhoud te waarderen en te beoordelen. Meer dan ooit zijn dit „blanco-normen”.

ENKELE GEVOLGEN VAN DE AFSTAMMING

49. Aan de afstamming zijn velerlei gevolgen verbonden inzake ouderlijk gezag, voogdij, naam, woonplaats, nationaliteit, levensonderhoud, erfrecht, huwelijksbeletselen enz. Ze worden hierna niet nader onderzocht. Hier kan worden volstaan met de vaststelling dat de wetgever van 1987 de volledige gelijkheid van alle kinderen heeft nagestreefd. Zulks wordt verwoord in artikel 334 B.W.: de afstamming brengt ongeacht de wijze waarop ze wordt vastgesteld, ongeacht de omstandigheden van de verwekking, gelijke gevolgen voor alle kinderen met zich mee. Principieel hebben de huwelijkse en buitenhuwelijkse kinderen van een persoon-echtgenoot-ouder dezelfde rechten en verplichtingen. Een grote uitzondering daarop vormt de rechtstoestand van het overspelige kind, waarbij de wetgever dan toch wel erg vindingrijk en zeer genuanceerd tewerk is gegaan. Hierna worden die beperkende regelingen in een overzicht samengevat(33). Artikel 334*bis* B.W. bepaalt dat het kind dat tijdens het huwelijk verwekt wordt door een echtgenoot en een andere persoon dan de huwelijkspartner niet in de echtelijke woonplaats mag opgevoed worden dan met toestemming van deze laatste. Artikel 334*ter* B.W. regelt een aantal patrimoniale gevolgen van de vaststelling van de overspelige afstamming t.a.v. de ontrouwe ouder. Onverminderd de rechten van de derde te goeder trouw verliest de ouder die het overspelige kind erkent door het louter feit van de erkenning de huwelijksvoordelen en de schenkingen die de andere echtgenoot in zijn voordeel in de huwelijksovereenkomst heeft bedongen. De niet-overspelige echtgenoot kan de uitwerking van die sanctie ongedaan maken door in een notariële akte de kwestieuze beschikkingen van de huwelijksovereenkomst te handhaven. Verder kan de niet-overspelige echtgenoot de mede-echtgenoot ook zijn erfenisrechten ontnemen, met uitzondering van het vruchtgebruik op de zgn. preferentiële goederen (art. 915*bis*, § 2 B.W.), d.i. dus een facultatieve uitsluiting. Overspelige kinderen kunnen de naam van de vader slechts dragen als zijn echtgenote ermee instemt (art. 335, § 3 B.W.). Tenslotte is er het nieuwe artikel 837 B.W.: de echtgenoot en de afstammelingen uit zijn huwelijk met de overledene kunnen de kinderen die tijdens het huwelijk met een andere persoon dan genoemde echtgenoot verwekt zijn van de verdeling in natura uitslui-

(33) Zie daarover GULDIX, E., „De gevolgen van de afstamming andere dan het erfrecht”, in BAETEMAN, G. (ed.), *o.c.*, p. 121 e.v., nr. 148 e.v.

ten, tenzij die kinderen in de gemeenschappelijke woning zijn opgevoed(34). De aldus van de verdeling in natura uitgesloten kinderen ontvangen de tegenwaarde van hun deel eventueel door een deskundige geraamd. Hun eventuele inbreng wordt daarvan afgetrokken.

HOOFDSTUK IV

DE NIEUWE PROCREATIETECHNIEKEN EN DE AFSTAMMINGSWET

1. ALGEMEEN

50. De procreatie is in de regel de grondslag voor de afstamming. Daarop bestaan uitzonderingen. Er kunnen tussen personen procreatiebanden bestaan, zonder dat ze meteen afstammings- en verwantschapsbanden hebben (bloedschennige afstamming). De nieuwe procreatietechnieken zijn een andere uitzondering: zwangerschap en bevalling impliceren in hoofde van de vrouw niet meer noodzakelijk een genetische band en een voorafgaande geslachtsgemeenschap. De nieuwe procreatietechnieken zijn zovele doelgerichte interventies in de procreatie. Ze doorbreken de eenheid geslachtsgemeenschap-genetische band-zwangerschap-bevalling(35): de bestanddelen van de vroegere eenheid kunnen worden opgesplitst. Mogen die technieken worden toegepast? Hoe worden ze verwerkt in de nieuwe afstammingswetgeving? Zijn er antwoorden op de vele nieuwe vragen die zich stellen? Hierna daarover een overzicht.

Zoals reeds voordien aangegeven heeft de wetgever als algemene stelregel aangenomen dat de nieuwe problemen in een afzonderlijk wetsontwerp een oplossing moeten krijgen(36). Terloops heeft hij er enkele opgelost, rechtstreeks of onrechtstreeks, waarheidsgetrouw of niet.

2. DE AFSTAMMING LANGS MOEDERSZIJDE

51. In de geboorteakte wordt de vrouw die van het kind is bevallen als moeder aangeduid (art. 312, § 1 B.W.), ongeacht van wie de eikel

(34) Zie daarover VASTERSA VENDTS, „Wijzigingen m.b.t. het erfrecht en de milddadigheden van de wet tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming”, in BAETEMAN, G. (ed.), *Afstamming en Adoptie*, p. 256 e.v., nr. 349 e.v.

(35) HEYVAERT, A., „De nieuwe procreatietechnieken en de afstammingswet van 31 maart 1987”, *VI. T. Gez.*, 1987-88, p. 228, nr. 3.

(36) *Gedr. St. Sen.*, 1985-86, nr. 904, *Verslag I.* STAELS-DOMPAS, N., 55.

afkomstig is. Werd een embryo ingeplant, ongeacht de oorsprong ervan ten opzichte van de man of van de vrouw, dan is toch door de geboorte, de bevallen vrouw de moeder. Bij overeenkomst kan daar niet van afgeweken worden: in de huidige opvattingen wordt algemeen aanvaard dat overeenkomsten van draagmoederschap volstrekt nietig zijn. Zoals reeds werd aangestipt kan langs wetsafwijkende toepassingen toch een regularisering tot stand komen (valse vermelding van de wensmoeder als de bevallen vrouw; anonieme bevalling in het buitenland met opvolgende erkenning(37)). De doorbreking van de eenheid van de procreatie doet vragen rijzen naar de precieze bepaling van het ogenblik van de verwekking in het geval van inplanting van voordien bij invriezing bewaarde embryo's. Zoals Prof. A. HEYVAERT stelt ontstaat de biologische band tussen kind en vrouw eerst met zekerheid op het ogenblik van inplanting(38).

3. DE AFTAMMING LANGS VADERSZIJDE

52. Alhoewel zulks niet met zoveel woorden wordt gezegd is principieel de genetische band de grondslag voor de afstamming van vaderszijde. Daarop zijn uitzonderingen bij erkenning en door de werking van het bezit van staat.

De betwisting van het vaderschap van de echtgenoot is luidens artikel 318, § 4 B.W. niet ontvankelijk wanneer de echtgenoot toestemming heeft gegeven tot K.I. of tot een andere daad die de voortplanting tot doel had tenzij de verwekking van het kind niet het gevolg kan zijn van die handeling. Die uitsluiting geldt voor de toestemmende echtgenoot, de moeder en het kind. In feite wordt aldus leenvaderschap gelegaliseerd(39). Het uitgangspunt van de onbetwistbaarheid is de beslissing tot voortplanting die de beide echtgenoten bindt(40). Het bewijs van die toestemming wordt geleverd door alle wettelijke middelen(41). Zo zou de geneesheer het schriftelijk akkoord in drievoud kunnen vaststellen en elk van de betrokkenen een exemplaar te hand stellen(42). Een bijzonder probleem kan zich stellen bij K.I. wanneer het sperma van een reeds overleden donor wordt aangewend, behoudens wanneer de voorwaarden van artikel 318, § 4

(37) Zie hierover nr. 11.

(38) HEYVAERT, A., o.c., *VI. T. Gez.*, 1987-88, p. 234, nr. 18.

(39) HEYVAERT, A., o.c., *VI. T. Gez.*, 1987-88, p. 235, nr. 20.

(40) *Gedr. St. Sen., Memorie van toelichting 12, Gedr. St. Sen., Verslag N. STAELS-DOMPAS*, 56-57.

(41) *Ibid.*, 56-57.

(42) HEYVAERT, A., o.c., *VI. T. Gez.*, 1987-88, p. 236, nr. 24.

B.W. vervuld zijn. Wanneer het om een echte K.I. post mortem gaat — de weduwe wordt bevrucht met bewaard sperma van de man — dan volgt uit de artikelen 315 en 326 B.W. en uit artikel 725, tweede lid, 1° B.W. enerzijds dat de man in leven moet zijn op het veronderstelde ogenblik van de verwekking en anderzijds dat het kind geen rechten verbonden aan de afstamming kan verkrijgen, zodat juridisch geen vaderlijke afstammingsband kan bestaan. Het beginsel zelf van deze operatie lijkt strijdig met het belang van het kind vermits het als een wees van vader ter wereld zal komen, daargelaten dan nog de grote juridische problemen die zijn geboorte met zich kan brengen⁽⁴³⁾. De anonimiteit van de donor is een basisregel gesteund op de kosteloosheid van de afstand en op de afwezigheid van elke familiaal inzicht in hoofde van de donor. Principieel kan echter een vordering tot vaststelling van het vaderschap door moeder of kind worden ingesteld: elke voorafgaande overeenkomst tot erkenning van de anonimiteit nietig zijnde. Vanzelfsprekend zal er het bewijsprobleem zijn om de donor met zekerheid of met een betrekkelijke waarschijnlijkheid aan te wijzen.

HOOFDSTUK V

ALGEMENE SLOTBESCHOUWINGEN

53. 1. In de nieuwe Belgische wetgeving is de algemene gelijkstelling van alle kinderen in grote mate verwezenlijkt. De afstamming van moederszijde wordt vastgesteld op basis van de geboorteakte, ongeacht of de moeder gehuwd is of niet. De afstamming langs vaderszijde kan ook nu voor alle in overspel verwekte kinderen vastgesteld worden. Het overspelig kind a matre kan erkend worden door de ongehuwde vader. De erkenning bij overspel a patre is anders geregeld. Na ontbinding van zijn huwelijk stelt ze geen bijzondere problemen. Tijdens zijn huwelijk moet de erkenning gehomologeerd worden, homologatie die enkel kan geweigerd worden bij afwezigheid van genetische band. Die erkenning van overspelige kinderen heeft dan wel huwelijksvermogensrechtelijke en erfrechtelijke gevolgen. In het belang van de kinderen wordt het verbod van vaststelling van de bloedschennige afstamming wel behouden.
2. In de Belgische wetgeving wordt het geheel van de gevolgen van

(43) *La documentation française. Sciences de la vie. De l'éthique au droit. Etude du Conseil d'Etat*, 1988, nr. 4855, 59.

de afstamming geregeld op basis van het non-discriminatiebeginsel. Alle kinderen hebben, ongeacht de wijze van vaststelling van de afstamming dezelfde rechten en plichten t.a.v. hun ouders en hun bloed- en aanverwanten (ouderlijk gezag, naam, erfrecht, enz.), enkele uitzonderingen niet te na gesproken o.m. t.a.v. de bloedschennige en in overspel verwekte kinderen.

3. De binding afstamming-huwelijk is sterk afgezwakt, zij het dat het huwelijk t.a.v. de vaderlijke afstamming nog een belangrijke rol blijft spelen. Zeker is dat afstammingsregeling niet langer meer een beschermingsregeling van het huwelijk is.

4. Kenmerkend is ook de liberalisering t.a.v. de beperkingen en verbodsbepalingen m.b.t. de vaststelling van de afstamming. Ze blijkt zeer duidelijk in de nieuwe regeling van de betwisting van vaderschap zowel t.a.v. de grondvoorwaarden als van de titularissen van de vordering en de termijnen waarbinnen ze moet ingesteld worden. Ze blijkt evenzeer in het onderzoek naar het vaderschap en zoals reeds aangeduid m.b.t. de vaststelling van de afstamming van overspelige kinderen.

Technisch wordt de liberalisering dan wel beperkt t.a.v. de betwisting van de erkenningen, meer bepaald van de leugenachtige erkenningen en door de werking van het bezit van staat. De uitwerking ervan is ook ingewikkeld door het complexe systeem van de vereiste toestemmingen.

5. Belangrijk is ook de modernisering van het bewijsrecht en een beperkte erkenning van de nieuwe procreatietechnieken. De verdere toepassing van de nieuwe procreatietechnieken vergt een wetgevende tussenkomst, in zoverre ze erkend en geregeld dienen te worden (I.V.T., draagmoederschap, bewaring van embryo's, proefnemingen en therapeutisch gebruik ervan).

6. Al die nieuwe regelingen en de vele nuanceringen van bepaalde deelaspecten en gevolgen, hebben het nieuwe Belgische afstammingsrecht zeker niet eenvoudiger gemaakt. Het moet ook betreurd worden dat een groot aantal procedureregels terug in het B.W. opgenomen zijn en niet in het Ger.W.

RÉSUMÉ

LE DROIT DE LA FILIATION EN BELGIQUE

L'auteur analyse le nouveau droit belge de la filiation issu de la réforme de 1987 et le compare avec le projet néerlandais n° 20 626.

En ce qui concerne la filiation maternelle, la nouvelle règle de base est que cette filiation se trouve établie par l'acte de naissance. La reconnaissance et la recherche de maternité sont dès lors exceptionnelles. Les nouvelles techniques de procréation peuvent dans une certaine mesure y être intégrées. Au plan technico-juridique toutefois, la nouvelle législation n'est pas simple et elle s'avère discriminatoire à l'égard de l'homme.

En ce qui concerne la filiation paternelle, des règles différentes s'appliquent, selon que le père est ou non marié au moment de la conception de l'enfant, le mariage demeurant un net facteur de rattachement. Les autres modes d'établissement de la paternité — la reconnaissance et la recherche de paternité — s'appliquent successivement à défaut des autres.

L'auteur analyse ensuite la règle de la paternité, son intensité variable et les problèmes de sa contestation. Il s'arrête aussi aux règles complexes et aux divers aspects de la reconnaissance de la recherche de paternité et de l'action spéciale en réclamation d'une pension contre le père probable. Les règles en sont complexes du fait des nombreuses hypothèses avancées et de la diversité des règles. Les modes de preuve et leur admissibilité ont également été modifiés. L'auteur étudie ensuite quelques effets directs de la filiation à l'endroit de la reconnaissance et vérifie enfin l'applicabilité de la nouvelle loi sur la filiation aux nouvelles techniques de procréation; si certains problèmes y trouvent une solution, d'autres appellent de nouvelles règles légales.

La nouvelle législation réalise pour une large part l'égalité de traitement de tous les enfants. La reconnaissance s'applique également aux enfants adultérins. On relève un affaiblissement de la liaison filiation — mariage de même qu'une nette libéralisation en ce qui concerne l'établissement de la filiation où prévaut la recherche de la vérité. Le droit de la filiation n'en est pas devenu plus simple.

ZUSAMMENFASSUNG

ABSTAMMUNGSRECHT IN BELGIEN

Der Verfasser untersucht das neue belgische Abstammungsrecht nach der Reform von 1987 und vergleicht es mit dem niederländischen Gesetzentwurf Nr. 20 626.

Hinsichtlich der mütterlichen Abstammung gibt es die neue Basisregel: deren Feststellung in der Geburtsurkunde. Die Anerkennung und die Untersuchung der Mutterschaft kommen nur ausnahmsweise vor. Die neuen Fortpflanzungstechniken passen gewissermaßen hinein. Auf juristisch-technischer Ebene ist die neue Gesetzgebung allerdings nicht einfach und dem Mann gegenüber eigentlich diskriminierend.

Hinsichtlich der väterlichen Abstammung gibt es verschiedene Regeln, je nachdem

der Vater bei der Erzeugung des Kindes wohl oder nicht verheiratet ist. Die Ehe bleibt ein deutlicher Anhaltspunkt. Die anderen Feststellungsweisen — die Anerkennung und die gesetzliche Feststellung — gelten sukzessive, wenn die ersten fehlen. Untersucht werden die Vaterschaftsregel, deren Intensität und die Probleme deren Anfechtung. Dann folgen die Untersuchung der komplexen Regelung und der unterschiedlichen Gestaltungen der Anerkennung, der Untersuchung der Vaterschaft und der besonderen Unterhaltsklage gegen den wahrscheinlichen Vater. Die Regelung ist durch die vielen Mutmaßungen und die auseinandergehenden Regelungen komplex. Die Beweismittel und deren Zulässigkeit haben sich ebenfalls geändert. Einige direkte Folgen der Abstammung werden in Bezug auf die Anerkennung untersucht. Schließlich werden die neuen prokreationstechnischen Regelungen am neuen Abstammungsgesetz geprüft: für einige Probleme gibt es eine Lösung; für andere ist eine gesetzliche Regelung erforderlich.

Die neue Gesetzgebung verwirklicht in großem Maße die Gleichsetzung aller Kinder. Auch für außereheliche Kinder gilt die Anerkennung. Die Verbindung Abstammung-Ehe wird abgeschwächt. Eine deutliche Liberalisierung hinsichtlich der Feststellung der Abstammung fällt auf, wobei das Wahrheitsstreben an die erste Stelle kommt. Das Abstammungsrecht ist allerdings nicht einfacher geworden.

SUMMARY

THE LAW OF LINEAGE IN BELGIUM

The author investigates the new Belgian law relating to lineage following the reforms introduced in 1987 and compares it to the Draft Netherlands Law No. 20 626.

As regards the lineage on the mother's side, the new basic rule is that this must be established in the birth certificate. The making of an affiliation, or the bringing of an action for affiliation, consequently tend to be the exception. Recent innovations in procreation technology could to a certain extent be accommodated by this rule. In strictly legal terms the new legislation is far from uncomplicated and contains a certain degree of discrimination against men.

As regards the lineage on the father's side, there exist a number of rules which vary according to whether or not the father was married at the time at which the child was conceived. Marriage clearly remains a crucial factor in these rules. The other methods of establishing lineage, i.e. affiliation and the establishment of lineage by the courts, apply successively in the alternative where the others do not apply.

The paternity rule, the varying intensity of this rule and the problems involved where paternity is challenged, are all examined in this paper. This is followed by an examination of the complex rules involved in lineage, the action for affiliation and the special maintenance suit against the presumed father on the one hand, and of the various angles from which these rules can be considered. The rules involved are complex ones by virtue of the many assumptions made and the diversity of the rules. The various elements of proof and their admissibility have also been modified. Certain direct implications of lineage for the affiliation procedure are also examined. Finally, the new procreation technology is assessed in the light of the new Law relating to lineage: some problems can be solved, whereas others require the adoption of a statute.

The new legislation achieves a large measure of equal treatment for all categories of children. The rules of affiliation also apply to children born out of wedlock. The link between marriage and lineage is weakened. There is a clear attempt at creating a more liberal system in relation to the establishment of lineage, based essentially on endeavours to ascertain the truth. However, the law relating to lineage has not become more straightforward in the process.

RESUMEN

EL DERECHO DE FILIACIÓN EN BELGICA

El autor examina el nuevo derecho de filiación belga tras la reforma de 1987 y lo compara con el proyecto de ley holandés nº 20626. En cuanto a la descendencia materna, tenemos una nueva regla de base: la comprobación de la descendencia materna en la partida de nacimiento. Así pues, la investigación y el reconocimiento de la maternidad son excepcionales. En cierta manera, pueden situarse en este contexto las nuevas técnicas de procreación. Sin embargo, desde el punto de vista técnico-jurídico, la nueva legislación es más bien compleja y discriminatoria respecto del hombre.

En cuanto a la descendencia paterna, hay diferentes reglas, para los supuestos en que exista o no vínculo matrimonial en el momento de la concepción del niño. El matrimonio todavía es un claro punto de referencia. Las otras maneras de comprobación — el reconocimiento voluntario y la comprobación judicial — se aplican sucesivamente cuando constituyen las únicas maneras de comprobación.

El autor estudia las normas vigentes para establecer la paternidad, la distinta intensidad que puede tener y los problemas de su contestación. Después, sigue el estudio de la regulación compleja y de las diversas perspectivas del reconocimiento, el estudio de la paternidad y de la reclamación particular de alimentos contra el presunto padre. La regulación es compleja a causa del gran número de supuestos existentes y de sus diferentes regímenes. También han cambiado los medios de prueba y su admisibilidad. Se analizan algunas consecuencias directas de la filiación respecto al reconocimiento. Finalmente, se estudia la relación entre las nuevas técnicas de procreación y la nueva ley de filiación: para algunos problemas hay ya una solución; para otros problemas falta aún la regulación legal.

La nueva legislación significa en gran medida la equiparación de todos los hijos. El reconocimiento también se aplica a los hijos adulterinos. Se debilita el nexo «filiación-matrimonio». Hay una clara y marcada liberalización en cuanto a la comprobación de la filiación; en este contexto, el amor a la verdad es primordial. Pero es un hecho que el derecho de filiación de hoy es más complejo que el de ayer.